

Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus Lahden kaupunkiseudun ja valtion välillä

2021-2027

Sopimus ja sen painopistealat tarkistettu vuosille 2025-2027

Lahti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimus

1. Sopimusosapuolet

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) ja Lahden kaupunki

Muut yhteistyösopimukset ovat:

Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT
LAB ammattikorkeakoulu Oy
Helsingin yliopisto
Lahden seudun kehitys LADEC Oy
Päijät-Hämeen liitto
Hämeen ELY-keskus

Ympäristöministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö

2. Tarkoitus ja tausta

Hallitus on asettanut tavoitteeksi nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenojen osuus nykyisestä 3,1 prosentin bruttokansantuoteosuudesta 4 prosenttiin 2030 mennessä. Tähän pääsemiseksi tarvitaan yhteistä näkemystä ja missioita, kunnianhimoisempaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa (TKI-toimintaa) sekä investointeja niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta.

Valtioneuvosto on kesäkuussa 2024 hyväksynyt T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman, joka on valmisteltu parlamentaarisen työryhmän suositusten mukaisesti. Suunnitelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on palauttaa toimijoiden yhteistyö Suomen TKI-toiminnan keskeiseksi vahvuudeksi, lisätä erityisesti yritysten TKI-toimintaa ja samalla edistää ennakkoluulotonta ja kunnianhimoista innovaatioajattelua ja -toimintaa. Yhteistyötä lisätään ja vahvistetaan läpi koko suomalaisen TKI-järjestelmän.

Korkeatasoinen osaaminen on perusta, jolle tavoitteiltaan kunnianhimoista ja alueiden vahvuudet hyödyntävää, kansainvälisesti kilpailukykyistä ja yhteiskunnan uudistumista tukevaa innovaatiotoimintaa voidaan rakentaa. Valtion ja kaupunkien väliset ekosysteemisopimukset ovat olennainen osa kumppanuusmallia, jonka tavoitteena on vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin välistä TKI-yhteistyötä.

Kokonaisvaltainen kehittäminen ja laajeneva yhteistyö takaavat sen, että TKI-järjestelmän osat toimivat parhaalla mahdollisella tavalla yhteen. Erilaisten toimijoiden keskinäinen yhteistyö tukee poikki- ja monitieteellistä ja -toimialaista T&K-toiminnan pohjaa ja avointa keskustelukulttuuria. T&K-rahoitussuunnitelman mukaan on tärkeää ottaa huomioon eri alueiden ja alojen erilaiset tarpeet ja vahvistaa kansallisten ja alueellisten kehittämistoimien yhdensuuntaisuutta.

Hallitusohjelmassa kaupungeille ja kaupunkiseuduille annetaan nykyistä suurempi rooli talouden vauhdittamisessa työllisyyden, korkeakoulutuksen, innovaatiopolitiikan ja kansainvälistymisen keinoilla. Globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi käydään tiivistä

vuoropuhelua julkisen ja yksityisen sektorin TKI-panostusten strategisesta kohdentamisesta alueellisten ekosysteemisopimusten muodossa. Tavoitteena on vahvistaa yliopisto-, yliopistokeskus- ja pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa tehtyjen innovaatioekosysteemisopimusten täytäntöönpanoa tiiviissä yhteistyössä kaupunkien, korkeakoulujen ja yritysten kanssa.

Kansalliset yhteistyömallit ja ekosysteemit mahdollistavat pääsyn myös kansainväliseen yhteistyöhön ja houkuttelevat Suomeen ulkomaisten yritysten ja organisaatioiden TKI-toimintoja ja -investointeja. Näin vahvistetaan kansainvälisesti korkeatasoisia ja houkuttelevia tutkimusympäristöjä, verkostoja ja ekosysteemejä sekä osaamis pohjaa.

Kansallisen kaupunkistrategian mukaan kaupungit toimivat osaamisen ja innovaatiotoiminnan sekä yritystoiminnan kehittämisen alustoina. Strategia tunnistaa, että kaupungit ja valtio yhdessä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten sekä elinkeinoelämän kanssa luovat edellytyksiä maailmanluokan osaamiskeskittymille ja innovaatioympäristöille.

Sopimuksessa määritellyt strategiset painopisteet vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriön tunnistamia ja tukemia korkeakoulujen osaamiseen perustuvia vahvuuksia.

Sopimuksen päivitystarve kaudelle 2025-2027 on tunnistettu työ- ja elinkeinoministeriön ja kaupungin välillä käydyssä väliarviointikeskustelussa. Sopimus on luonteeltaan aiesopimus, joka määrittää osapuolten tahtotilan, tavoitteet ja painopisteet.

3. Tavoitteet

Ekosysteemisopimusten kantavana ideana on innovatiiviset ja edelläkävijyyttä tavoittelevat kaupungit, jotka omien vahvuuksien pohjalta hyödyntävät digitalisaation, uusien teknologioiden ja hiilineutraaliuden tuomia mahdollisuuksia ja siten vauhdittavat elinkeinoelämän uudistumista ja kestävästä kaupunkia.

Sopimuksilla vahvistetaan vetovoimaisten osaamiskeskittymien ja innovaatioympäristöjen rakentumista sekä suomalaisten toimijoiden kytkeytymistä kansainvälisiin tki-verkostoihin ja arvoketjuihin. Sopimuksilla kehitetään innovaatiotoiminnan ekosysteemejä eli tiiviitä yhteis-toimintaverkostoja, vahvistetaan osaamiskärkiä sekä lisätään tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuutta kaupunkilähtöisesti. Keskeisinä keinoina ovat kaupunkikehityshankkeet, innovatiiviset julkiset hankinnat, tutkimustulosten hyödyntäminen, uudet liiketoimintaekosysteemit, start-up -yhteisöt sekä osaamisen vahvistaminen kansainvälisten osaajien avulla. Toimenpiteiden odotetaan luovan uutta paikallista kehitysdynamiikkaa, kansainvälisesti merkittäviä uusia kasvuavauksia sekä kaupunkien välisen yhteistyön tiivistymistä sopimuksen painopistealueilla.

Sopimuskauden jälkimmäisellä jaksolla 2025-2027 painotetaan erityisesti korkean tavoitetason uusia avauksia innovaatioympäristöjen kehittämiseksi esimerkiksi kaupunkien isot tulevaisuusinvestoinnit innovaatiotoiminnan kehitysalustoina, start-up -kasvuekosysteemit ja pk-yritysten aktivointi TKI-toimintaan. Hankkeiden yritysvaikuttavuutta lisätään ja samanaikaisesti toiminnassa hyödynnetään kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuudet aiempaa tehokkaammin.

Lahden kaupunkiseudun ja valtion välinen ekosysteemisopimus tukee kaupungin innovaatiotoiminnan kasvua, kilpailukykyä, elinvoimaa, työllisyyttä ja kansainvälistymistä. Toimenpiteet kohdistuvat seuraavassa kohdassa 4 kuvattuihin strategisiin painopistealueisiin.

Strategisten painopistealueiden keskeiset sisällöt on valmisteltu yhteistyössä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kanssa.

4. Strategiset painopistealueet 2025-2027

Lahden seudun strategiset painopistealueet ovat *sähköinen liikenne, kaupunkien hiilineutraali kiertotalous ja elintarvikeinnovaatiot sekä kansainvälinen urheiluliiketoiminta*.

Lahden kaupunkiseutu on kansainvälinen edelläkävijä kestävässä kehityksessä sekä urheilu- ja tapahtumaliiketoiminnassa. Strategisissa painopisteissä kulminoituvat alueen ja yhteistyökumppaneiden vahvuudet sekä tulevaisuuden merkittävä kasvu-, elinvoima-, innovaatio- ja liiketoimintapotentiaali kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lahden lähtökohdat Euroopan ympäristöpääkaupunkina 2021, kansainvälisenä urheilukaupunkina ja Suomen uusimpana yliopistokaupunkina luovat vankan perustan rohkealle ekosysteemikehittämiselle kansainvälisessä, kansallisessa ja alueellisessa yhteistyössä.

Painopistevalinnat edistävät Lahden kaupungin Tehty kestäväksi 2030 -strategiaan sekä alueen älykkään erikoistumisen strategiaa. Näiden lisäksi valinnat vahvistavat alueen korkeakoulujen strategioita (LUT-yliopisto, LAB-ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto) sekä koulutuksen ja TKI-toiminnan painopisteitä.

Lahden ekosysteemisopimuksen päivitykselle tunnistettiin selkeä tarve ministeriön toteuttamassa sopimuksien väliarvioinnissa syksyllä 2024. Lahdesta tuli Suomen uusi yliopistokaupunki vuonna 2019, kun LUT-yliopistosta tuli Lappeenrannan ja Lahden teknillinen yliopisto. LUT-yliopiston rohkean kasvun myötä Lahti on kehittynyt ja kasvanut nopeasti ensimmäisten yliopistokaupunkivuosien sekä ekosysteemisopimusvuosien aikana uusilla yliopisto-opiskelijoilla, tutkijoilla ja henkilökunnalla. Alueella on myös lähtenyt liikkeelle kansainvälisesti merkittäviä korkeakoulujen ja yritysten TKI-toiminnan innovaatiokeskittymiä mm. sähköisessä liikenteessä ja elintarviketeollisuudessa.

Ekosysteemisopimuksen päivitys tunnistaa Lahden seudun viime vuosien uudistumisen ja uudet TKI-kyvykkyydet, joita vahvistamalla on mahdollista kiihdyttää koko Suomen kasvua ja kilpailukykyä.

4.1. Painopistealue: Sähköinen liikenne ja liikkumisen edelläkävijäratkaisut

Lahden seudun kasvu sähköisen liikenteen yritystoiminnan ja TKI-toiminnan kansainvälisenä kiihdyttämönä viimeisen neljän vuoden aikana on hyvä esimerkki seudun uudistumisesta.

Sähköisen liikenteen klusteri Lahti Green Electrification of Mobility Cluster GEM perustettiin vuonna 2021 perinteisen bussituotannon päättyessä Lahdessa. Alle neljässä vuodessa toiminta on vakiintunut yli 40 yrityksen aktiiviseksi yhteiskehittämiseksi, jossa on vahvasti mukana LUT-yliopisto, LAB-ammattikorkeakoulu sekä Koulutuskeskus Salpaus. TKI-yhteistyömallin kirkkain kärki on vuonna 2023 Lahdessa avattu LUT-yliopiston ja Kempower Oyj:n yhteinen sähköisen liikenteen tutkimuskeskus Electric Mobility Research Center (EMRC). Tutkimuskeskusta on vahvistanut vuonna 2024 käynnistynyt Kempowerin raskaan liikenteen sähköistämiseen tähtäävä Business Finlandin veturihanke, jonka ekosysteemissä on jo yli 100 yritystä.

Liikenteen sähköistäminen on välttämätöntä alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamiseksi. Ala on myös tunnistettu globaalisti nousevana kasvualana. Lahti GEM -klusterin strategian tavoitteeksi on asetettu, että Lahden seutu tunnetaan kansainvälisesti vihreän sähköistuksen osaamis- ja kehittämiskeskuksena – ja että Lahdesta muodostuu kansainvälisesti tunnistettava kestävä sähköisen liikenteen mallikaupunki. Keskiössä ovat tutkimukseen ja koulutukseen, TKI-hankkeisiin, raskaan liikenteen sähköistymiseen ja digitalisaatioon keskittyminen. Klusterista tehdään kansainvälisellä tasolla vetovoimainen ja kiinnostava osaamisverkosto, joka houkuttelee Suomeen kansainvälisiä yrityksiä tutkimus- ja tuotekehitysyhteistyöhön (aineettomat invest-in-hankkeet) sekä konkreettisia tuotannollisia investointeja.

Visio 2027: Sähköisen liikenteen mallikaupunki ja kansainvälisen kasvun veturi

Toiminnallaan Lahti GEM edistää kansallisia tavoitteita, joita ovat:

- Suomen kansainvälinen vienti kasvaa ja talous vahvistuu.
- Suomi on hiilineutraali vuonna 2035.
- Suomen tieliikenteen päästöt vähenevät 50 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä.
- Suomen autokannassa on vuonna 2030 noin 800 000 ladattavaa henkilöautoa, joista täyssähköisiä on noin 500 000 (Autoalan käyttövoimaennuste 2024).
- Suomeen rakennetaan laaja ja koko maan kattava latausverkosto, jotta sähköajoneuvojen käyttö olisi sujuvaa koko maassa, myös maaseutualueilla.
- Suomessa edistetään sähköisten linja-autojen, kuorma-autojen ja muiden hyötyajoneuvojen käyttöönottoa sekä investoidaan suuritehoisten latausratkaisujen kehittämiseen ja toteutukseen raskaalle liikenteelle.

Alueelliset tavoitteet 2025–2027

- Lahti GEM toimii monipuolisena innovaatioalustana, jossa kehitetään, pilotoidaan ja kaupallistetaan uusia teknologioita ja ratkaisuja tehokkaasti ja kannattavasti.
- Lahden seudulta viedään globaalisti markkinoille uusia, kilpailukykyisiä teknologioita ja järjestelmäratkaisuja, jotka edistävät liikenteen vihreää sähköistämistä.
- Lahti GEM houkuttelee merkittävää kansainvälisen tason liiketoimintaa ja osaamista, mikä edistää Suomen kilpailukykyä sähköisen liikenteen alalla. Tämä tukee kansallista tavoitetta rakentaa sähköisen liikenteen infrastruktuuria ja tukea kestävien ratkaisujen viennin kasvua.
- Lahti kasvaa ja kehittyy liikenteen sähköistämisen start-up-toiminnan kiihdyttämönä.
- Lahden seutu tunnetaan kansainvälisesti liikenteen vihreän sähköistämisen osaamis- ja kehittämiskeskuksena. Lahti toimii kestävä sähköisen liikenteen mallikaupunkina.

Merkittävimmät toimenpiteet yllä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi liittyvät siihen, että Lahdessa rakennetaan sähköisen liikenteen tutkimus-, koulutus- ja tuotekehitysinfrastruktuuria yritysten, korkeakoulujen ja ammatillisen oppilaitoksen yhteistyössä. Olen- naista on myös viedä sähköisessä liikenteessä eteenpäin teollisuuden 4.0. -ajattelua, jossa huomioidaan ihmisen, asiakkaan ja käyttäjän tarpeet kaikessa suunnittelussa.

Lahdessa tullaan käynnistämään useita uusia sähköisen liikenteen pilotteja sekä toteutetaan uusimpia teknologisia ratkaisuja paikallisesti, mikä mahdollistaa klusterin yritysten

referenssikohteita ja viennin vahvistamista. Esimerkkejä näistä ovat raskaan liikenteen la-
tausinfran ja kaupunkilogistiikan pilotit. Lahdessa panostetaan lisäksi investointien sekä
kansallisten että kansainvälisten kumppanuuksien edistämiseen ja invest-in-toiminnan
kasvuun. Tärkeää on myös rakentaa Lahteen sähköisen liikenteen startup-keskittymä yh-
dessä EMRC:n kanssa ja täydentää sitä kautta liikenteen sähköistymisen liiketoimintaa.

4.2. Painopistealue: Kaupunkien hiilineutraali kiertotalous ja elintarvikeinnovaatiot

Lahti on johtava ympäristökaupunki ja Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021. Lisäksi
Lahti on valittu Euroopan 100 älykkään ja hiilineutraalin joukkoon (EU:n kaupunkimissio).
Lahti tavoittelee hiilineutraaliutta ensimmäisenä kaupunkina Suomessa. Lisäksi vuonna
2024 se on asettanut uuden kunnianhimoisen tavoitteen Luontopositiivinen Lahti 2030.
Ympäristötyön lisäksi koko seutu on tunnettu kasviperäisestä elintarviketeollisuudestaan,
jonka ympärille on rakentunut merkittävät koulutus- ja tutkimusympäristöt. Painopisteen
sisällä painotus tulee olemaan elintarvikeinnovaatioissa hiilineutraalin kiertotalouden si-
jaan. Vuosina 2025-27 kiertotalouden teemassa tavoitteena on toimintojen vakiinnuttami-
nen ja sopimussisältöjen saavuttaminen ensisijaisesti jo käynnissä olevilla hankkeilla.

Visio 2027: Lahti ja Suomi ovat kaupunkien hiilineutraalien kiertotalousinnovaatioiden ja
kestävien elintarvikeinnovaatioiden kansainvälisiä edelläkävijöitä ja liiketoimintavetureita.

Toiminnallaan Lahti osaltaan edistää kansallisia tavoitteita, joita ovat:

- Suomi on hiilineutraali vuonna 2035.
- Suomi kansainvälisesti profiloitunut kiertotalouden edelläkävijä.
- Suomessa edistetään tuotteita korvaavien palvelujen syntymistä ja vahvistetaan
neitseellisiä raaka-aineita korvaavien kierrätysraaka-aineiden markkinoita.
- Suomi kaksinkertaistaa elintarvikeviennin vuoteen 2031 mennessä ja vahvistaa
asemaansa kansainvälisillä markkinoilla.
- Suomi varmistaa huoltovarmuuttaan turvaamalla kansallisen ruokatuotannon
omavaraisuuden ja kehittymisen.
- Suomen kansainvälinen vienti kiertotalouden teemoissa kasvaa.

Alueelliset tavoitteet 2021-2027:

- Lahti on ensimmäinen hiilineutraali kaupunki Suomessa.
- Lahdessa sijaitsee tulevaisuuden kestävän rakentamisen kasvukeskus.
- Lahden materiaalikiertojen keskus sekä kansallinen koulutus- ja tutkimusala
palvelee koko Suomea.
- Lahden seudulle sijoittuu merkittäviä uusia kiertotalousinvestointeja ja yrityksiä.
- Lahden seudun kiertotalousekosysteemiin osallistuvien yritysten määrä kasvaa
merkittävästi.
- Lahti kasvaa ja kehittyy kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävänä kasvuperäis-
ten elintarvikkeiden innovaatioalustana ja investointien kohteena.
- Lahden seudun työllisyystilanne paranee.

Painopiste toteuttaa EU:n kiertotalouden ohjelmaa, Euroopan vihreän kehityksen ohjel-
maa ja vastaa kansallisen biotalousstrategian sekä kansallisen strategisen kiertotalouden
edistämishjelman tavoitteisiin. Lisäksi painopistevalinnoilla edistetään EU:n kaupunki-
mission hiilineutraaliustavoitteita ja älykkäitä ratkaisuja.

4.2.1. Kestävän rakentamisen kasvukeskus ja innovaatioekosysteemi

Hiilineutraalinen rakentamisen kasvukeskus ja innovaatioekosysteemi saattaa yhteen suomalaiset kaupungit, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset (mm. LUT-yliopisto, LAB-ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto, VTT jne.) sekä rakennusteollisuuden yritykset. Toiminta vahvistuu ekosysteemisopimuskauden loppupuolella entisestään, kun LUT käynnistää merkittävän rakennus- ja yhdyskuntatekniikan koulutus- ja tutkimustoiminnan Lahdessa (Valtioneuvoston päätös 23.1.2025).

Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset kehittävät yhdessä yritysten kanssa suomalaista osaamista ja teollisia ratkaisuja rakennusten CO₂-päästöjen vähentämiseksi. Toiminnassa pu-reudutaan kokonaisvaltaisesti kestävän rakentamisen elinkaareen (mm. kaavoitus, rakentaminen, rakennusmateriaalit, energiatehokkuus, hiilen varastointi, rakennuksien purku ja korjausrakentaminen, hulevesiratkaisut, purkumateriaalin hyödyntäminen, kaukojäähdytys, teknologiat sekä tontti- ja piharatkaisut).

Tavoitteena on, että Suomessa syntyvät maailman parhaat kestävän rakentamisen innovaatiot kansainvälisille markkinoille Lahden hiilineutraalin rakentamisen kehityskeskukseen, yrityksien, korkeakoulujen ja julkisen sektorin yhteistyönä.

Tavoitteet v. 2027 mennessä:

- Laajennetaan Lahden kestävän rakentamisen kasvukeskus kansalliseksi toiminnaksi.
- Avataan Lahden kaupungin ja kaupungin rakennuttajayksiköiden kaavoitus- ja rakennushankkeet kestävän rakentamisen ja kiertotalousinnovaatioiden kehitysalustaksi korkeakouluille ja yrityksille.
- Mahdollistetaan pilotti- ja demonstraatiokohteet, joissa korkeakoulut ja rakennusteollisuus kehittävät ja testaavat uusia hiilineutraalin rakentamisen suunnitelmia, teknologioita, materiaaleja ja toimintamalleja.
- Käynnistetään rakennussektorin kiertotalousinnovaatioiden kaupallistamisohjelma yhteistyössä yritysten ja korkeakoulujen kanssa.

4.2.2. Lahden materiaalikiertojen keskus sekä tutkimus- ja koulutusala

Lahden materiaalikiertojen keskus on tulevaisuuden kiertotalousratkaisujen ekosysteemi ja tutkimus- ja koulutusala, joka yhdistää innovatiivisella tavalla eri toimialojen yritykset, korkeakoulut (mm. LUT-yliopisto ja LAB-ammattikorkeakoulu) sekä julkisen sektorin.

Materiaalikiertojen kehittäminen tarkoittaa kestäviä raaka-aineita, erilaisten materiaalien koko elinkaaren hallinnan ratkaisuja ja hiilineutraalia yhteiskuntaa. Lahden materiaalikiertojen keskus koostuu veturiyrityksien muodostamista klustereista. Klusterien investoinnit integroidaan keskuksessa, joka palvelee järjestelmätason ja yksittäisten klustereiden tutkimus- ja kehittämistyötä. Yritys- ja korkeakouluyhteistyönä keskuksessa yhdistetään kehitystarpeita yli nykyisten toimialojen (mm. kestävä pakkaaminen,

mekaaninen metsäteollisuus, vesi, jätteiden hallinta, hiilineutraali rakentaminen, muovien käsitte-ly, tekstiilien käsittely ja viljat).

Lahden materiaalikiertojen keskus palvelee kiertotalouden innovaatiotoimintaa ja kansainvälistä liiketoimintaa teollisessa mittakaavassa. Kehittämistyössä hyödynnetään tehokkaasti julkisia datalähteitä, -virtoja, - ja altaita. Avoimen datan päälle rakennettava data-analytiikka luo edellytykset Lahden kaupunkialustalle, jolla vauhditetaan yritysten kehittymistä osana materiaalikiertojen keskusta.

Tavoitteena on, että Suomessa syntyvät maailman parhaat materiaalikiertojen innovaatiot yrityksien, korkeakoulujen ja julkisen sektorin yhteistyössä.

Tavoitteet v. 2027 mennessä:

- Kehitetään Lahden materiaalikiertojen keskusta; yrityksien ja korkeakoulujen pilot-tiympäristöä ja yhteisinfrastruktuuria.
- Edistetään kiertotaloutta edistävän koulutuksen ja tutkimustoiminnan vahvistumista.
- Tehdään Lahdesta kehitysalusta tulevaisuuden kiertotalousinnovaatioille avaamalla kaupunkikonsernin hiilijalanjälkidataa korkeakoulujen ja yritysten käyttöön.
- Käynnistetään materiaalikiertoon perustuvien kiertotalousinnovaatioiden kaupallistamisohjelma yhteistyössä yritysten ja korkeakoulujen kanssa.

4.2.3. Elintarvikeinnovaatiot

Elintarviketeollisuudella on vahvat juuret Lahdessa ja Lahden alueella. Nykyisin Päijät-Hämeen viljaklusteri on yhdistänyt vilja-alan arvoverkoston toimijoita jo yli 20 vuoden ajan. Toiminnan lähtökohtana on isojen ja pienten yritysten välinen yhteistyö, joka tuottaa pohjan dynaamiselle ja houkuttelevalle elintarvike-ekosysteemille. Viljaklusterin ansiosta viljatietoisuus ja osaaminen ovat yksi maakunnan ruoka-alan fokusalue.

Päijät-Hämeessä ruoka-ala työllistää suoraan yli 9000 henkeä, mikä muodostaa yli 10 % maakunnan työllisyydestä. Tämä korostaa ruoka-alan merkitystä taloudellisen hyvinvoinnin luojana sekä kansallisen huoltovarmuuden takaajana. Alueen elintarviketeollisuuden kilpailuetuna toimii Salpausselän korkealaatuinen pohjavesi, joka mahdollistaa huipputuotteiden kehittämisen ja valmistamisen. Tämän ainutlaatuisen resurssin ansiosta Lahden alue tulee säilymään merkittävänä vilja-alan keskittymänä Suomessa myös tulevaisuudessa.

Päijät-Hämeen Viljaklusterissa on mukana yli 25 alueella toimivaa ruoka-alan yritystä ja toimijaa. Siinä on edustettuna arvoketju alkutuotannosta kauppaan ja lisäksi koulutus ja tutkimus sekä etujärjestö. Päijät-Hämeen viljaklusterin teolliset toimijat vastaavat 10% Suomen elintarviketeollisuuden liikevaihdolla mitattuna ja lähes 50% Suomen juoma- ja leipäsektorin liikevaihdosta. Tämä on siten merkittävin ruoka-alan klusteri Suomen mittakaavassa.

Lahden seutu on vahvasti sitoutunut kestäväan kehitykseen ja tukee Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita, jotka tähtäävät kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä. Alueella panostetaan

innovatiivisiin ratkaisuihin, jotka vähentävät ruokajärjestelmän ympäristövaikutuksia, kuten kas-vihuonepäästöjä, vesijalanjälkeä ja luontokatoa. Näitä tavoitteita tukee siirtymien kohti kasviperäisiä ruokaratkaisuja, jotka vähentävät merkittävästi maatalouden ympäristövaikutuksia.

Lahden seudun vahvuuksiin kuuluvat kiertotalouden ratkaisut, resurssitehokkuus ja vähäpäästöiset teknologiat, jotka luovat pohjan modernille ja kilpailukykyiselle elintarvikealan ekosysteemille. Lisäksi alueen yritykset ja tutkimuslaitokset kehittävät aktiivisesti ympäristöystävällisiä tuotantotapoja, mikä vahvistaa Lahden asemaa vastuullisen ruoantuotannon edelläkävijänä. EU:n maataloussektori on jo vähentänyt kasvihuonekaasupäästöjään 20 % vuodesta 1990, mutta työ vastuullisuuden edistämiseksi jatkuu – ja Lahden alue on tässä työssä suunnannäyttävä.

Edellytykset elintarvikealan liiketoiminnan kasvulle ovat Lahdessa vahvat, ja alueella on ainutlaatuinen mahdollisuus kehittyä kansainvälisesti tunnustetuksi elintarvikealan osaamiskeskittymäksi. Alueen korkeakoulut, kuten LUT, LAB ja HY, panostavat enenevässä määrin tutkimukseen, innovointiin ja koulutukseen, jotka tukevat elintarvikealan kehitystä. Food Campus Finland -vision mukaisesti Lahden seudusta muotoutuu dynaaminen innovaatio- ja yhteistyöalusta, jossa yhdistyvät kasviperäisiin ruokaratkaisuihin keskittyvä huipputason tutkimustoiminta, kaupallistaminen ja kansainvälistyminen. Alue houkuttelee kasvuhakuisia yrityksiä, uusia investointeja ja huippuosajia, vahvistaen Lahden asemaa "Suomen ruokalaaksona" ja globaalien ruokamarkkinoiden edelläkävijänä.

Päijät-Hämeen Viljaklusteri toimii alueen ruoka-alan kehittämisen moottorina, keskittyen yritysten toimintaympäristön parantamiseen ja yhteiskeittämiseen. Esimerkkinä tästä on Food Pilot Plant, joka tarjoaa yrityksille mahdollisuuden kehittää ja testata uusia innovaatioita modernissa TKI-ympäristössä. Viljaklusteri on ollut aktiivinen myös sivuvirtojen hyödyntämisessä, mikä tukee sekä kestävästä kehityksestä että resurssitehokkuuden tavoitteita. Esimerkkinä viljaklusteri on ollut alullepanijana bioetanolin tuotannon käynnistämisessä Suomessa.

Alueelliset tavoitteet 2025-2027:

- *Elintarvikeinnovaatiokeskuksen kehittäminen:* Lahti ja seudun toimijat, kuten Päijät-Hämeen viljaklusteri ja alueen oppilaitokset, toimivat suomalaisen elintarviketeollisuuden kasvun, kilpailukyyn ja innovaatiotoiminnan vauhdittajina.
- *TKI-toiminnan vahvistaminen:* Elintarvikealan tutkimusta, kehitystä ja innovaatiotoimintaa tuetaan panostamalla korkeatasoisiin laboratorio- ja pilotointialustoihin, jotka palvelevat yritysten ja tutkimusorganisaatioiden tarpeita.
- *Yritystoiminnan kasvun tukeminen:* Uutta kasvua elintarvikealalla edistetään vahvistamalla start-up-toimintaa sekä tukemalla nykyisten yritysten kasvua ja kansainvälistymistä.
- *Kansainvälisten investointien edistäminen:* Suomeen kohdistuvia kansainvälisiä investointeja tuetaan rakentamalla vahva elintarvikesektorin osaamisverkosto, joka houkuttelee globaalit toimijat hyödyntämään Lahden seudun osaamista ja infrastruktuuria. Lahti osallistuu aktiivisesti yhdessä muiden kaupunkien kanssa kansalliseen yhteistyöhön elintarvikeinnovaatioiden kehittämisessä.
- *Kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden lisääminen:* Lahden seudulla järjestetään kansainvälisiä elintarvikealan tapahtumia, joiden tavoitteena on tehdä suomalaisesta ruoka-alasta tunnettu globaalisti ja houkutella kansainvälisiä kumppaneita.

- *Kestävä kehitys ja vastuullisuus:* Lahden seutu sitoutuu vahvistamaan elintarvikealan kestävää kehitystä, erityisesti hiilijalanjäljen pienentämistä, kiertotalouden ratkaisuja ja resurssitehokkuuden lisäämistä.
- *Kasviperäisten ruokaratkaisujen edistäminen:* Lahden seutu panostaa kasviperäisiin ruokainnovaatioihin, jotka vastaavat globaaleihin vastuullisuus- ja kulutustrendeihin, sekä tukee niiden kaupallistamista.

Toimenpidetasolla vuosina 2025–2027 Lahden seudun elintarviketeollisuuden ekosysteemin kehittämisessä keskitytään verkoston laajentamiseen ja kansainvälisten kumppanuuksien rakentamiseen, huipputason TKI-infrastruktuurin kehittämiseen, kasviperäisten ruokaratkaisujen innovointiin sekä vientiosaamisen vahvistamiseen.

Vaikuttavuuden mittaamiseen ja toiminnan jatkuvaan kehittämiseen panostetaan selkeiden mittareiden ja palautemekanismin avulla.

4.3. Painopistealue: Kansainvälinen urheiluliiketoiminta

Ekosysteemisopimuksella on tähän mennessä toteutettu Lahti SportsHubin toimialustan konseptointi sekä kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön perustan rakennustyö. Sopimuksella on myös vahvistettu tapahtumatoiminnan entistä vahvempaa kytkeytymistä osaksi kaupungin elinkeinopolitiikkaa ja kansallista TKI-toiminnan kasvua. Vuodesta 2025 eteenpäin tavoitteena on toimintojen vakiinnuttaminen ja sopimussisältöjen saavuttaminen ensisijaisesti jo käynnissä olevilla hankkeilla.

Visio 2027: SportsBusinessHub Finland tuo yhteen lahtelaisen ja suomalaisen urheiluliiketoimintaosaamisen, urheilusektorin innovaatiot sekä kestävät urheilutapahtumat kansalliseksi voimavaraksi.

Kansalliset tavoitteet 2021-2027:

- Suomi on maailman 10 tunnetuimman urheilumaan joukossa kansainvälisessä Sportcal Ltd -rankingissä ja suomalaiskaupunkien sijoitus paranee kaupunkien vertailussa.
- SportsBusinessHub Finland -vientitoiminnassa ja innovaatiotoiminnassa mukana olevien kotimaisten ja kansainvälisten yritysten määrä kasvaa merkittävästi.
- Suomen urheiluun liittyvien tuotteiden ja palveluiden vienti kasvaa.

Alueelliset tavoitteet 2021-2027:

- Lahdessa sijaitsee Pohjoismaiden monipuolisin urheilu- ja testausinfrastruktuuri.
- Lahti SportsHubiin sijoittuu merkittäviä uusia investointeja sekä kotimaisia ja kansainvälisiä yrityksiä.
- Lahden seudun työllisyystilanne paranee.

Kansainvälinen urheiluliiketoiminta -painopiste vahvistaa kansainvälistä urheiluliiketoimintaa ja -vientiä, Suomen asemaa merkittävänä ympärivuotisen urheilun tutkimus- ja testialustana. Kaupunkien, yritysten, korkeakoulujen ja muiden toimijoiden yhteistyönä edistetään kansainvälisen tason urheiluekosysteemiä, kestäviä ja vastuullisia urheilutapahtumia, urheilun suur tapahtumien ja kansainvälisten investointien saamista Suomeen sekä urheilumatkailua. Lahden seudulle toiminta tuo kotimaisten yritysten kansainvälisiä urheilu- ja liikuntasektorin brändejä, jotka hyödyntävät Pohjois-Euroopan monipuolisinta

testausympäristöä ympärivuotisena keskuksena, jossa talviliikunta ja –urheilu toimivat vahvana kilpailuetuna.

Painopiste toteuttaa kansallista suurtaapahtumastrategiaa, kansallista tapahtumastrategiaa, kansallista matkailustrategiaa sekä alueella sijaitsevien korkeakoulujen ja Suomen parhaimpien urheiluopistojen strategioita. Lisäksi toimenpiteet vahvistavat suomalaista yhteistyötä urheiluviennissä ja alan työllisyydessä.

Lahden kaupungilla on tahtotila rakentaa yhteistyötä ja verkostoa tässä teemassa sekä alla olevissa toimenpidekokonaisuuksissa (temaattinen vetovastuu). Lahden seudulla on toimiva urheilun ekosysteemi, joka toteuttaa kansallista SportBusinessHubFinland -kokonaisuutta.

4.3.1. Urheiluviennin ja liiketoiminnan kansallinen veturi

Lahden seudulla on olosuhteet yli 400 urheilulajin harrastamiseen, sekä Suomen parhaimmat harjoittelukeskukset ja testausympäristöt (Olympic Training Center Vierumäki, Olympic Training Center Pajulahti, KymiRing) ja kansainvälinen talviurheilukeskus. Kokonaisuus käsittää ainutlaatuisen testausympäristön, yritystoimintaympäristön, asiantuntijuuden sekä yhteistyötoimijat laaja-alaiseen kansalliseen ja kansainväliseen tki-toimintaan ja vientiin-

-

Tuotteistamalla lahtelainen ja suomalainen urheilun infrastruktuuri, tutkimus- ja koulutusosaaminen ja kestävät urheilutapahtumaratkaisut, vahvistetaan koko Suomen tunnettua urheiluosaajana ja edistetään kansallista urheiluvientiä ja liiketoimintaa.

Tavoitteena on, että v. 2027 mennessä Suomen kansainvälinen vienti on kasvanut ja Suomeen on syntynyt kansainvälisesti merkittäviä urheilun ja liikuntasektorin vientikon-sortioita, joissa on mukana suuria yrityksiä, nousevia brändejä sekä start up -yrityksiä.

Tavoitteet v. 2027 mennessä:

- Vahvistetaan kansallista urheiluekosysteemiä ja yhteistyötä kaupunkien ja yritysten välillä, SportsBusinessHub Finland (ml. yritykset, korkeakoulut, kolmas sektori ja julkiset toimijat).
- Tuotteistetaan ja konseptoidaan Lahden kansainvälisen tason tutkimus- ja testausalusta kansainväliseen vientiin (ml. Lahti SportsHub, Pajulahti Olympic Training Center, Vierumäki Olympic Training Center, KymiRing sekä alueen TKI-toiminta).
- Edistetään kansainvälistä urheiluvientiä kansallisessa yhteistyössä (mm. EU-Asia Gateway, Business Finland, sustainable winter sports solutions).
- Rakennetaan kokonaisvaltaisen Lahti All Inclusive -palvelu kotimaisille ja kansainvälisille sijoittuvalle yrityksille.
- Laajennetaan Smash Lahti -konsepti kansainväliseksi urheilun start-up-alustaksi, joka toimii erityisesti siltana Aasian ja Pohjois-Euroopan välisenä urheiluliiketoiminnan ja urheiluteknologian kasvuyritysten ja TKI-toiminnan kanavana.
- Tuetaan kansainvälisiä urheilu- ja urheiluteknologiayrityksiä sijoittumisessa Lahden seudulle.

4.3.2. Suomen urheilu-, liikunta-, matkailu- ja suurtaapahtumaekosysteemi

Urheilun kansainvälisiin tapahtumiin erikoistuneet kaupungit: Lahti, Helsinki, Tampere, Turku ja Jyväskylä ovat kokeneita ja luotettavia kansainvälisten suurtaapahtumien järjestäjiä. Vuodesta 2020 alkaen Lahti koordinoi kansallista urheilu-, liikunta-, matkailu- ja suurtaapahtumaekosysteemiä. Tämä toteutetaan yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä tapahtumakaupunkien, urheiluopistoyhdistyksen sekä -säätiön kanssa.

Kansallisessa urheilutapahtumakehittämisessä hyödynnetään erityisesti Lahden ympäristöosaamista kestävien tapahtumien tuotannossa. Lahden kansainvälisten suurtaapahtumien ympäristöosaaminen on huomioitu kansainvälisesti mm. Lahti2017 MM-kisojen legacynä. Lisäarvon antaa Euroopan ympäristöpääkaupunkibrändi ja sitä kautta syntyvät ainutlaatuiset toimintamallit. Nämä tavoitteet ja toimintamallit tulevat Lahden ja koko Suomen matkaa Pohjoismaisten hiihtolajien MM-kilpailuihin Lahdessa vuonna 2029.

Tavoitteena on, että Suomi on v. 2027 kansainvälisesti tunnettu urheilutapahtumistaan ja urheilumatkailukohteistaan.

Tavoitteet v. 2027 mennessä:

- Edistetään Suomen tunnettuutta kansainvälisten suurtaapahtumien johtavana maana Euroopassa SportBusinessHub Finland -toiminnan avulla.
- Vahvistetaan kansainvälisten urheilun suurtaapahtumien hakemiseen ja toteuttamiseen liittyvää osaamista; Suomen edunvalvontaa kansainvälisten suurtaapahtumien hakuprosesseissa.
- Kasvatetaan Sports Tourism -matkailutuloa tapahtumien avulla alueellisesti ja kansallisesti.
- Edistetään ylimaakunnallisia hankkeita (Business Finland/ Visit Finland), mm. Lakeland Finland tapahtumayhteistyö moottoriurheiluteemassa.

4.3.3. Lahti SportsHub - Suomen kansainvälisin urheiluareena

Lahti tarjoaa jo kansainvälisesti kilpailukykyisen urheiluinfraan ja talviurheilufasiliiteetit. Lahdesta tekee ainutlaatuisen kaupungin sijainti ja kompakti urheiluliiketoiminta. Kansainväliset mitat täyttävä moottoriurheilukeskus, KymiRing, kaksi Olympiakomitean urheiluopistoa, eteläisen Suomen monipuolisin laskettelu-keskus Messilä sekä Lahden urheilukeskus sijaitsevat alle tunnin säteellä lentokentästä ja satamista.

LahtiBusinessSportHub- keskittymästä rakennetaan ympärivuotinen urheilutapahtumien, yritystoiminnan, urheilumatkailun ja seuratoiminnan keskittymä: kansallinen talviurheilun ykkösareena, Lahden urheilukeskus, Ranta-Kartanon vesiliikuntakeskus ja hotelli, vähintään UEFA kat2-tason hiilineutraali Kisapuiston jalkapallostadion, Salpausselkä UNESCO Global Geopark sekä pyöräily- ja ulkoilureitistöt.

Kehitystoimenpiteet kasvattavat koko Suomen imagoa urheiluosaajana ja urheilumatkailukohteena sekä vahvistavat uusia urheilusektorin liiketoimintamahdollisuuksia kansainvälisesti. Urheiluinvestoinnit hyödyttävät Lahden alueen ja pääkaupunkiseudun asukkaita ja aktiivisen seuratoiminnan avulla pidetään huoli kehittyvän urheiluinfraan riittävästä käyttöasteista.

Tavoitteena on, että v. 2027 Lahdessa sijaitsee Pohjoismaiden paras, monipuolisin ja saavutettavin urheilu- ja testausinfrastruktuuri. Tavoite tukee Lahden ja koko Suomen matkaa Pohjoismaisten hiihtolajien MM-kilpailuihin Lahdessa vuonna 2029.

Tavoitteet v. 2027 mennessä:

- Valmistellaan investointi- ja kehittämissuunnitelmat, joita tarvitaan matkalla kohti Pohjoismaisten hiihtolajien MM-kilpailuita 2029.
- Laaditaan Lahti SportsHub - infra-, kehitys-, kansainvälistymis-, liiketoiminta- ja investointiohjelma.
- Toteutetaan Lahti SportsHub –investointiohjelma.
- Keskitetään urheilubusiness- ja lajiosaaminen entistä vahvemmin Lahti SportsHubiin; jokainen toimija tuo oman erityisosaamisensa ekosysteemiin.

4.3.4. Suomalainen urheilun tutkimus- ja koulutus osana SportsBusinessHub liiketoimintaekosysteemiä

SportsBusinessHub sitoo urheilun ja liikunnan tutkimuksen ja koulutuksen osaksi ekosysteemin kaupallista toimintaa. Lahdessa tehdään merkittävää kansainvälistä urheilusektorin koulutus- ja tutkimustoimintaa, jota hyödynnetään SportsBusinessHub Finland -kokonaisuuden edistämiseksi ml. LUT-yliopiston tekniikka (mm. sport engineering, simulaatioteknologia ja biomekaniikka) ja kauppatieteet (mm. sport business), LAB-ammattikorkeakoulun tekniikka ja muotoilu (mm. eSports, urheiluteknologia ja älyvaatetus), Haaga-Helia ammattikorkeakoulun urheiluvalmennus ja -johtaminen (Vierumäki), Pajulahden urheiluopisto, Vierumäen urheiluopisto, Koulutuskeskus Salpaus sekä Salpausselän yläkoulun urheiluluokka ja urheilulukio.

Lisäämällä tähän kokonaisuuteen muun valtakunnallisen tutkimus- ja koulutustarjonnan (mm. Jyväskylän yliopisto ja Turun yliopisto) rakennetaan kansainvälisesti merkittävä ja kiinnostava osaamiskokonaisuus.

Tieteellinen tutkimus sekä koulutus- ja yritysysteistyö tuottavat kaupallisia innovaatioita, joita tuotteistetaan kansainvälisille markkinoille, erityisesti Aasiaan. Käytännön kansainvälisen toiminnan alustana kehitetään Smash Lahti -start up -konseptia, joka muodostaa TKI- ja urheiluliiketoiminnan kehittämisfoorumin.

Tavoitteena on, että v. 2027 mennessä suomalainen urheilututkimus ja -koulutus tuottaa merkittäviä uusia urheilusektorin innovaatioita ja kansainvälistä liiketoimintaa.

Tavoitteet v. 2027 mennessä:

- Tuotteistetaan ja konseptoidaan Suomen kansallinen urheilututkimus ja koulutus osaksi SportsBusinessHubin kaupallista innovaatiotoimintaa
- Edistetään suomalaisen urheilututkimuksen roolia kansainvälisesti liiketoiminnan edistäjänä.
- Rakennetaan uusia kansallisia ja kansainvälisiä TKI-mahdollisuuksia urheilun, kestävän urheilun ja urheiluteknologian sektorilla.

Strategisia painopisteitä tukemaan Lahden kaupunki laatii tavoitteet kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen edistämiseksi. Erityisenä mittarina hyödynnetään hankintojen CO₂ -päästöjä.

5. Sopimuksen rahoitus

Valtio ja kaupunki yhdessä rahoittavat sopimuksen toteuttamista. Sopimusta rahoitetaan EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoituksella vuosina 2021-2027 (EAKR, ESR ja soveltuvin osin JTF). Tätä ennen sopimusten toimeenpanon käynnistystä rahoitetaan kansallisesta alueellisesta kehittämisrahasta (AKKE-raha).

Kaupunkiseudun rahoituskehys sopimuksen mukaiseen toimintaan osoitetaan TEM:n alueellisissa rahoitusjakopäätöksissä (AKKE-rahoitus ja EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoitus) pohjautuen sopimusohjeissa (TEM 24.6.2020) määriteltyihin kriteereihin.

Ekosysteemisopimuksen kokonaisrahoituksessa sovelletaan ohjeellista jakosuhdetta, jossa paikallinen omarahoitusosuus (Lahden kaupunki ja muu julkinen rahoitus) on 40 % ja EU:n kestävän kaupunkikehittämisen rahoituksen osuus 60 % (EU ja valtio). Käynnistysvaiheen AKKE-rahoituksessa sovelletaan samaa rahoitussuhdetta. Mahdollisissa yliaalueellisissa teemaverkostoissa sovelletaan tästä poikkeavaa jakosuhdetta.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen sisältämiä rahoitusvälineitä voidaan erikseen hyödyntää sopimuksen mukaisten kokonaisuuksien (kuten investoinnit) toteuttamiseen.

6. Toteutus ja seuranta

Kaupunkien kanssa solmittavat ekosysteemisopimukset yhdessä muodostavat EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman kestävää kaupunkikehittämistä koskevan kaupunkikehittämisen suunnitelman. Kunkin kaupunkiseudun sopimuksessa toteutettavien toimenpiteiden tulee olla kaupunkikehittämisen suunnitelman mukaisia. Toimeenpanossa noudatetaan lakia alueiden kehittämisestä ja alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta ja rahoittamisesta. Hankkeiden tukikelpoisuuden arviointi perustuu Uudistuva- ja osaava Suomi 2021-2027 -ohjelman ohjelma-asiakirjaan.

Sopimuksen toteuttamista seurataan erillisen toimeenpanosuunnitelman avulla, johon tässä vaiheessa on esimerkinomaisesti kirjattu suunnitteilla olevia hankeaihoita. Toimeenpanosuunnitelmaa käytetään jatkossa sopimuksen tavoitteiden toteutumisen

seurantaan. Sopimuksen toteutuksen myötä täsmentyvät toimenpiteet ja hankkeet kirjataan vastaavalla tavalla.

Ekosysteemisopimusta varten Lahden kaupunki perustaa johtoryhmän, jossa ovat edustettuina sopimuksen paikallinen pääosapuoli Lahden kaupunki sekä Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT, LAB ammattikorkeakoulu Oy, Helsingin yliopisto, Lahden seudun kehitys LADEC Oy, Päijät-Hämeen liitto, Hämeen ELY-keskus. Johtoryhmä vastaa sopimusta toteuttavien ja sopimuksessa mainittujen strategisten painopisteiden mukaisten hankkeiden ja toimenpiteiden valinnasta sekä toteutuksen seurannasta. Kaupunki sopii yhteistyökumppaneiden kanssa yhteiset tavoitteet ja ohjaustoimintokäytännöt.

Sopimukset solmineiden kaupunkien, työ- ja elinkeinoministeriön ja muiden sopimuksissa mukana olevien kansallisten toimijoiden välille perustetaan kansallinen ohjausryhmä, jonka tehtävänä on koordinoida ja seurata sopimusten toteuttamisen kokonaisuutta. Ohjausryhmän tarkoituksena on myös varmistaa hyvä vuorovaikutus kaupunkiseutujen kanssa tavoitteena sopimusten laadukas ja tuloksellinen toteuttaminen ja vertaiskehittäminen.

Sopimuksen sisältöjä (strategisia painopisteitä) voidaan tarpeiden mukaan ja osapuolten välillä yhteisesti tarkistaa sopimuskauden aikana sopimusasiakirjaa päivittämällä. Niin ikään, mikäli sopijaosapuolen edellytykset sopimuksen toteuttamiseen oleellisesti muuttuvat, sopimusta voidaan tarkistaa tai se voidaan purkaa sopijaosapuolen aloitteesta. Tarkistaminen ja purkamisilmoitus tehdään kirjallisesti.

Tarkistettu sopimus korvaa aiemmin 8.2.2021 allekirjoitetun sopimuksen. Tämä sopimus astuu voimaan molempien osapuolten allekirjoitettua sen ja päätty 31.12.2027.

Allekirjoitukset

Wille Rydman
Elinkeinoministeri
Työ- ja elinkeinoministeriö

Niko Kyynäräinen
Kaupunginjohtaja
Lahden kaupunki

VN/3870/2025-TEM-4

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Rydman Wille-Werner 91308873H

2025-02-04

Voutilainen Olli 91317099V

2025-02-04

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 16 pages before this page
Dokumentet inneholder 16 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 16 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 16 sider før denne side

Detta dokument innehåller 16 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende